

Հ Ա Շ Վ Ե Տ Վ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի 2007թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքների մասին

2007 թ. ինստիտուտի ստացած կարևոր արդյունքներից է ինստիտուտի կողմից պատրաստված և հրատարակված «Հայոց պատմության հարցեր» հոդվածների ժողովածուի 8-րդ հատորը, որն ընդգրկում է շուրջ երեք տասնյակ հեղինակների հոդվածներ: Բազմաբնույթ սկզբնաղբյուրների հարուստ հենքի, ինչպես նաև խնդիրներին առնչվող պատմագիտական գրականության հիման վրա ժողովածուում ամփոփված են Հայաստանի հին, միջին, նոր և նորագույն շրջանի պատմության հիմնահարցերին նվիրված ուսումնասիրություններ:

2007 թ. ինստիտուտի ձեռք բերած նշանակալի արդյունք է համարել նաև ինստիտուտի կողմից հրատարակված ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Հ.Ավետիսյանի «Հայազգի գեներալները Ռուսական կայսրությունում» /ռուսերեն/ արժեքավոր աշխատությունը: Ռուսական արխիվներից հայտնաբերված բազմաբնույթ փաստաթղթերի հիման վրա հեղինակը ներկայացնում է հայազգի բազմաթիվ գեներալների կենսագրական տվյալները, նրանց մասնակցությունը ռուսական բանակների ռազմական գործողություններին:

2007թ. ինստիտուտի ձեռքբերած նշանակալի արդյունքներն են պետբյուջեից ֆինանսավորվող 3` բազային և 6` թեմատիկ թեմաների գծով կատարած զգալի աշխատանքները, հրատարակած մենագրություններն ու ժողովածուները, տասնյակ գիտական հոդվածները և հրապարակումները: Հաշվետու տարում ինստիտուտի գիտաշխատողները շարունակել են աշխատանքները «Հայոց պատմության» ակադեմիական նոր բազմահատորյակ ստեղծելու ուղղությամբ:

«Միջին դարերի պատմություն» /ղեկ. ակադ. Հ.Բարթիկյան/ թեմայի շրջանակներում լույս է տեսել ինստիտուտի նախին աշխատակից, պ.գ.թ. Հ.Թորոսյանի «Էջմիածնի վանական տնտեսությունը 15-18-րդ դդ.» արժեքավոր աշխատությունը: Նրանում քննության է առնված 15-18-րդ դդ. Էջմիածնի վանական տնտեսության վիճակը: Գրքում մանրամասն տեղեկություններ են զետեղված վանական եկեղեցական հողատիրության, գյուղացիության սոցիալական դրության, Էջմիածնի վանքապատկան ճորտերի, ջրօգտագործման և կարևոր այլ խնդիրների մասին: Հավելվածում զետեղված են ցուցակներ վանական կալվածատիրության վերաբերյալ:

Նույն թեմայի ուսումնասիրության շրջանակներում լույս է տեսել ինստիտուտի գիտաշխատող Կ. Մելիքյանի «„Narratio de rebus Armeniue., հայ-քաղկեդոնական երկը վաղ միջնադարյան հայոց եկեղեցու պատմության կարևոր սկզբնաղբյուր» ուշագրավ ուսումնասիրությունը: Սկզբնաղբյուրի ուսումնասիրումը էական նշանակություն ունի միջնադարյան հայոց եկեղեցու պատմության,

բյուզանդական եկեղեցու հետ նրա հարաբերությունների ուսումնասիրման, ինչպես և Հայոց դավանական-ծիսական հարցերի հետազոտման գործում:

«Հայաստանի պատմական աշխարհագրություն, ժողովրդագրություն և քարտեզագրություն» թեմայի /ղեկ. թղթ.-անդամ Ա.Մելքոնյան/ շրջանակներում հրատարակվել է ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Մելքոնյանի «Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին» ծավալուն մենագրությունը անգլերեն լեզվով: Ջավախքի պատմության հիմնախնդիրներին նվիրված ամբողջական այս աշխատության հրատարակման հրատապությունը նաև նրանում, որ այն նախատեսված է հայոց պատմությանը հետաքրքրվող օտարերկրացի մասնագետների համար:

Ինստիտուտի ձեռքբերումների թվին պետք է դասել «Հայկական հարցի և Հայոց ցեղասպանության պատմություն» /ղեկ. պրոֆ. Ս.Ստեփանյան/ թեմայի ուսումնասիրության շրջանակներում ինստիտուտի կողմից հրատարակված պրոֆեսոր Ջոն Կիրակոսյանի «Ա. Ջիվիլեգովը և նրա պատմա-հրապարախոսական ժառանգությունը» /ռուսերեն/ արժեքավոր աշխատությունը: Նրանում ներկայացվում են մեծանուն գիտնականի ինչպես պատմագիտական, այնպես էլ հրապարակախոսական ուսումնասիրությունները, որոնք լույս են սփռում Հայկական հարցի, հայերի ցեղասպանության, հայ գաղթականության պատմության, հայ-ռուսական ու հայ-թուրքական հարաբերությունների և այլ հիմնախնդիրների վրա:

2007 թ. ինստիտուտի ձեռք բերած նշանակալի արդյունք է ինստիտուտի գլխավոր մասնագետ, պրոֆեսոր Կ.Լ. Դալլաբյանի հեղինակած «Ռամկավար Ազատական կուսակցության պատմություն: Գիրք երկրորդ /1930-ական թթ. վերջերից – 1990-ականների սկիզբը/» 504 էջանոց մենագրությունը: Մեծածավալ և խիստ արժեքավոր այդ աշխատության համար աղբյուրագիտական հիմք է հանդիսացել հեղինակի կողմից օգտագործված ՌԱԿ-ի Կենտրոնական Վարչություն արխիվը, որը գտնվում է Բեյրութի Թեքեյան կենտրոնում: Գրքում ամփոփվում է հայ ազգային կուսակցության ավելի քան կեսդարյա հարուստ պատմությունը:

«Խորհրդային Հայաստանի պատմության հիմնախնդիրները» թեմայի ուսումնասիրության շրջանակներում լույս է տեսել ինստիտուտի գիտական քարտուղար, թեմատիկ խմբի ղեկավար, պ.գ.թ., դոցենտ Կարեն Խաչատրյանի «Հայ-ռուսական հարաբերությունները 1920-1922 թթ.» արժեքավոր մենագրությունը: Հեղինակը արխիվային բազմաբնույթ փաստաթղթերի և վավերագրերի, մամուլի հրապարակումների, թեմային առնչվող պատմագիտական գրականության լայն հենքի վրա խորությամբ ուսումնասիրել և նորովի լուսաբանել է Հայաստանի խորհրդայնացման, Խորհրդային Հայաստանի և Ռուսաստանի ռազմաքաղաքական, միջպետական և սոցիալ-տնտեսական հարաբերությունների պատմության բազմաթիվ հիմնախնդիրները: Դրանք ներկայացվում են տարածաշրջանի, Հայաստանի և Ռուսաստանի 1920-1922 թթ. պատմության ընդհանուր հենքի վրա:

Նույն թեմայի գծով լույս է տեսել ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող Ստ.Ղարիբջանյանի «Գիտությունը Հայաստանում հայրենական Մեծ պատերազմի տարիներին /1941-1945/» /ռուսերեն/ աշխատությունը: Հեղինակը արխիվային բազմաբնույթ փաստաթղթերի, մամուլի հրապարակումների և գրականության լայն հենքի վրա ուսումնասիրել և ներկայացրել է ՀՄԽՀ գիտության կազմակերպման և զարգացման խնդիրները պատերազմի ընթացքում: Առանձնահատուկ ներկայացվում է Հայաստանի Գիտությունների ակադեմիայի ստեղծման և կայացման պատմությունը, դրանում հայ անվանի գիտնականների և մտավորականների բացառիկ դերը:

Թեմայի շրջանակներում լույս է տեսել ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող, պ.գ.դ. Կ. Հարությունյանի «Հայ ռազմիկների մասնակցությունը Ստալինգրադյան ճակատամարտին» /ռուսերեն/ բովանդակալից աշխատությունը: Արժեքավոր արխիվային փաստաթղթերի /հիմնականում ռուսական արխիվներից հայտնաբերված/ հիման վրա առաջին անգամ ռուսերեն լեզվով ներկայացվում է հայ զինվորների հերոսական մասնակցությունը Ստալինգրադի համար մղված ռազմական գործողություններին: Գրքում բացահայտվում են հայ ռազմիկների բազմաթիվ սխրագործությունները և հերոսությունը:

Լույս է տեսել Կ. Հարությունյանի նաև «Գեներալ-մայոր Վ.Ա.Հայրապետյան» հետաքրքիր աշխատությունը: Բազմաբնույթ փաստական նյութերի, մամուլի հրապարակումների հարուստ հենքի վրա հեղինակին հաջողվել է առանձին գրքով ներկայացնել ՀՀ ՁՈՒ հիմնադիրներից մեկի՝ ՀՀ ՊՆ հրթիռահրետանային զորքերի վարչության առաջին պետ, գեներալ-մայոր Վ.Ա.Հայրապետյանի կենսագրությունը, նրա գործունեությունը Հայկական բանակում հրթիռահրետանային զորքերի հիմնադրման ու մարտական կիրառման գործում, Արցախյան պատերազմում: Գրքի հավելվածում բերված են փաստաթղթեր, որոնք ամբողջական բնութագրում են հայ զորավարի բեղմնավոր գործունեությունը:

Ինստիտուտի կողմից հրատարակվել է ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, պ.գ.թ. Մ.Չալյանի «Արցախյան շարժման լուսաբանումը ԱՄՆ հայկական անգլալեզու մամուլում /փետրվար 1988 - 1990թ. օգոստոս/» աշխատությունը: Հեղինակը սփյուռքահայ մամուլի հրապարակումների լայն հենքի վրա ուսումնասիրել և ներկայացրել է ԱՄՆ հայկական սփյուռքում Արցախյան ազտագրական շարժման նկատմամբ գոյություն ունեցող տարբեր մոտեցումները և գնահատականները:

Ինստիտուտի կողմից 2007թ. հրապարակումների ցուցակը

ա/ Մենագրություններ, աշխատություններ, ժողովածուներ

1. **Հայոց պատմության հարցեր** հ. 8, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ

2. **Գալլարյան Կ.Լ.** Ռամկավար Ազատական կուսակցության պատմություն: Գիրք երկրորդ /1930-ական թթ. վերջերից – 1900-ականների սկիզբը/, Երևան, «Մուղնի»
3. **Խաչատրյան Կ.**, Հայ-ռուսական հարաբերությունները 1920-1922 թթ., Երևան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ
4. **Հարությունյան Կ.**, Գեներալ-մայոր Վ.Ա.Հայրապետյան, Երևան, «Չանգակ»
5. **Թորոսյան Հ.**, Էջմիածնի վանական տնտեսությունը 15-18-րդ դդ., Երևան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ
6. **Չաքարյան Լ.**, Խորհրդային գյուղի մայրամուտը, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ
7. Մեր դժուար ժամանակների մեծ հայր. Մեսրոպ արք. Աշճեան /ժողովածու/, Երևան, «Չանգակ»
8. **Մելիքյան Կ.**, „Narratio de rebus Armeniue., հայ-քաղկեդոնական երկը վաղ միջնադարյան հայոց եկեղեցու պատմության կարևոր սկզբնաաղբյուր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ
9. **Արությունյան Կ.**, Участие воинов-армян в Сталинградской битве /17 июля 1942 - 2 февраля 1943гг./, Ереван, “Гитутюн” НАН РА.
10. **Արությունյան Կ.**, Маршал Советского Союза, дважды герой - И.Х.Баграмян, Ереван, “Гитутюн” НАН РА.
11. **Ավետисяն Գր.**, Генералы-армяне в Российской империи, Ереван, Институт истории НАН РА.
12. **Գարիբджанյան Տտ.**, Наука в Армении в годы Великой Отечественной войны /1941-1945/, Ереван, “Гитутюн” НАН РА.
13. **Տայդով Տ.**, Глинка С.Н. От русской истории к истории армянского народа, Ереван, “Гитутюн” НАН РА.
14. **Չալոյան Մ.**, Освещение арцахского движения в армянской англоязычной прессе США /февраль 1988-август 1990гг./, Ереван, Институт истории НАН РА.
15. **Կիրակոսյան Ժ.**, Алексей Дживилегов и его историко-публицистическое наследие, Ереван, Институт истории НАН РА.
16. **Melkonyan A.**, Javakhk in the 19th century and the 1st quarter of the 20ht century /a hist. research/, Yerevan, Institute of History of the NAS RA.

բ/ Հոդվածներ

1. **Առաքելյան Գ.**, Շերամապահությունն ու մետաքսագործությունը Երևանի քաղաքի նահանգում (XIX դ.), «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 171-188:

2. **Арутюнян К.**, „Армянин Советской Армии” (К 105-летию со дня рождения маршала авиации С.А.Ханферянца – С.А.Худякова), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», Երևան, 2007, թիվ 1, էջ 101-111:
3. **Վարդանյան Վ.**, Ծովքի Պահլավունիները դարաշրջանի որոգայթներում, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 45-60 :
4. **Վարդանյան Վ.**, Գրախոսություն «Թովմա Արծրունի և Անանուն երկասիրություն» «Պատմաբանասիրական հանդես», Երևան, 2007թ. N1:
5. **Վարդանյան Վ.**, Հովման Օձնեցու պայքարը Հայ եկեղեցու դավանական անաղարտության համար, «Էջմիածին», 2007, N5:
6. **Հայրապետյան Ա.**, Նոր վավերագրեր Ալեքսանդրապոլի գավառի 19-րդ դ. 60-ական թթ. ժողովրդագրական դրության մասին, գիտական աշխատություններ, հ. 10, Գյումրի, 2007:
7. **Հայրապետյան Ա.**, Արևելյան Շիրակի քաղաքական դրությունը 16-18դդ.-ում, ՇՊՄԺ, հանրապետական 7-րդ գիտաժողովի նյութեր, 19, 21 հոկտեմբեր, Գյումրի, 2007:
8. **Հայրապետյան Ա.**, Ալեքսանդրապոլի տնտեսական կյանքը XIX դ. 50-70 թթ., «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 189-198:
9. **Хосроева А.**, Турция в 1890-1910-ых гг., „Ասորիների ցեղասպանություն”, Բյուլլետեն, թիվ 4, Կովկասագիտության և հունագիտության ուսումնասիրության կենտրոն, Կրասնոդար, 2007, էջ 394-409:
10. **Մելքոնյան Ա.**, Արցախ - Ջավախք. պատմական գուգահեռներ, «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն. անցյալը, ներկան և ապագան», միջազգային գիտաժողովի զեկուցումների նյութեր, Ե., 2007, էջ 145-158:
11. **Melkonyan A.**, Hamsin. Tarih-cografya bakisi (16.-20. yy.), Hamsin ve hamsinli ermeniler (konferans makaleleri), Yerevan, 2007, s. 26-36.
12. **Мелконян Э.**, Другая диаспора? Армянские общины на постсоветском пространстве – “Армянские общины на современном этапе”, Ереван, Фонд Нораванк, 2007, с. 7-15.
13. **Խաչատրյան Կ.**, Խորհրդային Հայաստանի ղեկավարության քայլերը ԼՂԻՄ-ը ՀՍԽՀ-ի հետ վերամիավորելու ուղղությամբ /1945-1985/, «ԼՂՀ. Անցյալը, ներկան և ապագան» /Միջազգային գիտաժողովի զեկուցումներ/, Երևան, 2007, էջ 66-72:
14. **Մարտիրոսյան Գր.**, Ֆրանսահայ աշխարհագետ-քարտեզագիրը, «Գիտության աշխարհում», Երևան, 2007, թիվ 1:

15. **Մարտիրոսյան Գ.ր.**, Ամենահայտնի-ամենաանհայտ մարդը, «Ինժեներ», Երևան, 2007, թիվ 2/4/:
16. **Մուրադյան Ս.**, Հայ կաթողիկե եկեղեցին Սիրիայում, «Էջմիածին», 2007, N1:
17. **Մուրադյան Ս.**, ՀԲԸՄ-ը Սիրիայում, Պատմության հարցեր, 2007, N 1:
18. **Սվազյան Հ.**, Սի մեծարժեք աշխատության վերածնունդը, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», Երևան, 2007, թիվ 1, էջ 236-248:
19. **Գրիգորյան Գ., Խաչատրյան Գ.**, Կեչառիսի վանքի նվիրատվություններն ու նվիրատուները, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 61-76:
20. **Григорян Г.**, Пути развития армянской историографии, “Историческое пространство”, Проблемы истории стран СНГ, Москва, Наука 2007, 1 с. 12-15.
21. **Շահնազարյան Ա.**, Ջաքարյան Հայաստանը մոնղոլական տեղապահության շրջանում, գիտական աշխ., հաս. գիտություններ, պրակ 5, Եր., 2007:
22. **Համբարձումյան Ռ.**, Հայոց ազգային ոսկեդարեան գաղափարախօսութեան՝ Մամիկոնէից ուխտի վերածնողն ու մշակը, Էջմիածին հանդես, ս. Էջմիածին, 2007 թ., էջ 95-112:
23. **Մարգարյան Ե.**, Տիգրան Բ-ի աշխարհակալ տերության գաղափարաբանական հայեցակարգի հիմքերի մասին, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 3-16:
24. **Մելիքյան Կ.**, Բյուզանդական կայսր Կոստաս II-ի (642-668) եկեղեցական քաղաքականության և Ներսես III Տայեցու (642–662) «քաղկեդոնական» լինելու շուրջ, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 21-44:
25. **Մելիքյան Կ.**, 572թ. հայ-բյուզանդական դավանական միությունն առնչվող մի շարք հարցերի շուրջ, Հայ ազգաբանության և հնագիտության խնդիրներ, Երևան, 2007, թիվ3:
26. **Մելիքյան Կ.**, Բյուզանդիայի եկեղեցական քաղաքականությունը Հայաստանի նկատմամբ Կոստաս II-ի կայսրության շրջանում, Առաջավոր ասիական ուսումնասիրությունների հայկական ամսագիր, 2007, թիվ 2:
27. **Վարդումյան Գ.**, Բնապաշտության դրսևորումները մովսես Խորենացու և Մեսրոպ Մաշտոցի ստեղծագործություններում (Երևան Հր.Աճառյանի անվ. համալսարանի 15-ամյա հորելյանին նվիրված հեղվածների ժողովածու, Երևան, 2007):
28. **Վարդումյան Գ.**, Հավատք և պետականություն (Երևանի Վ.Բրյուսովի անվան լեզվաբանական համալսարանի ամենամյա ժողովածու, Երևան, 2007):
29. **Вардумян Г.**, Дохристьянский пантеон-Армяне („Этнографический сборник“), М., 2007.

30. **Թոխատյան Վ.**, Свет и солнце в Мифо-этическом творчестве и обрядовой жизни армян (соавтор Г.Вардумян), Сборник “Родина”, М., 2007.
31. **Թոխատյան Վ.**, Հայաստանի Հանրապետության հյուսիսի ժայռապատկերները, «Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը» ժողովածու, Գյումրի, 2007, էջ 40-43:
32. **Հարությունյան Գ.**, Սյունաց աթոռը ԺԳ դարի վերջի-ԺԴ դարիառաջին քառորդի դավանաբանական պայքարի հոլովություն, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 77-94:
33. **Գևորգյան Զ.**, Այասի և Ալեքսանդրիայի առևտրական մրցակցությունը (XIII դ. երկրորդ և XIV դ. առաջին կես) , «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ:
34. **Թինոյան Դ.**, Լևոն Բռնակալի գահակալության հարցի շուրջ, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 106-112:
35. **Մաղալյան Ա.**, Դատավարությունը Արցախի մեկիքություններում, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 113-121:
36. **Ամիրջանյան Հ.**, Լոռի և հարակից տարածքներ վերաբնակված Դարաբաղցի հայերի կարգավիճակը XVIII դ. վերջերին և XIX դ. սկզբներին, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 131-139:
37. **Նաջարյան Մ.**, Գավառական հարստահարությունների հարցը Կ.Պոլսի Հայոց Ազգային ժողովում, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 140-151:
38. **Ասոյան Լ.**, Հայ բնակչության կրթական մակարդակը և գրագիտությունը XIX դ. (ըստ 1897 թ. մարդահամարի նյութերի), «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 197-208:
39. **Սահակյան Ա.**, Մալաթիայի գավառի հայ ազգաբնակչությանթվաքանակը XIX դ. վերջին և XX դ. սկզբին, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ:
40. **Գինոսյան Ն.**, Հայ նկարիչները և քանդակագործները Օսմանյան կայսրությունում (XIX դ. երկրորդ կես - XX դ. սկիզբ), «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 233-240:
41. **Махмуриян Г.**, Лондонский договор 26 апреля 1915 г.на Парижской мирной конференции (в апреле-мае 1919 г.), «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 252-274:
42. **Մախմուրյան Գ.**, Հայաստանի Հանրապետության դիվանագիտությունը 1920թ. հունվար-ապրիլ ամիսներին, /ռուս./: «Պատմա-քանասիրական հանդես», 2007, N 2 (175), էջ 82-96:
43. **Մախմուրյան Գ.**, Ուինստոն Չերչիլի արխիվը Անդրանիկ Օզանյանի մասին, /ռուս./: «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2007, N 2 (619), էջ 102-111:

44. **Հովսեփյան Մ.,** Կ. Պոլսի «Հայ Սկսուտ» հանդեսը (1919-1922 թթ.), «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 275-285:
45. **Հովսեփյան Մ.,** Հայերի ցեղասպանությունը Կ. Պոլսի «Ճակատամարտ» օրաթերթի էջերում /1918թ./, «ԼՀԳ», Երևան, 2007, թիվ 1, էջ 75-79:
46. **Հովսեփյան Մ.,** ՀՅԴ Կ. Պոլսի «Ազատամարտ» և «Ճակատամարտ» օրաթերթերը, «Գրոշակ», Երևան, 2007, թիվ 1, էջ 55-59:
47. **Հովսեփյան Մ.,** Հայերի ցեղասպանությունն ու հայապահպանության խնդիրները ՀՅԴ Կ. Պոլսի «Ճակատամարտ» օրաթերթերի նօսրերում /1918/, «Գրոշակ», Երևան, 2007, թիվ 5, էջ 42-45:
48. **Ավետիսյան Ս.,** Հայ ազգային պատվիրակությունը և Ամերկոմի համագործակցությունը 1920-ական թվականներին, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 286-294:
49. **Ալեքսանյան Հ.,** Հոգևոր-եկեղեցական կյանքի անկումը Խորհրդահայ համայնքներում 1920-ական թթ., «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 295-311:
50. **Ֆարմանյան Լ.,** Հայերի բռնի տեղաշարժերը ԽՍՀՄ-ում 1940-ական թվականներին, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 312-322:
51. **Ղարախանյան Վ.,** Գալուստ Կյուլպենկյանի կտակի և համանուն հիմնարկության կանոնադրության որոշ կարևոր բաժինների մասին, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 323-332:
52. **Սարգսյան Լ.,** Չանգվածային բռնությունները և բռնագաղթը ԼՂԻՄ-ում 1988-1991 թթ, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 344-358:
53. **Սարգսյան Ն.,** 1921 թ. Մոսկվայի և Կարսի ռուս-թուրքական պայմանագրերի անվավերությունը (Հայոց լեզու և Գրականություն, 2007, թիվ 5-6):
54. **Սարգսյան Ն.,** Հայոց ցեղասպանության ճանաչումը կանխարգելող թուրքական իշխանությունների հերքական փորձը (Հայոց լեզու և Գրականություն, 2007, թիվ 3-4):
55. **Սարգսյան Ն.,** Մարդասիրական իրավունքի խախտման համար պատժամիջոցները իբրև ցեղասպանության կանխարգելման միջոց (Երևան, Օրենք և իրականություն, 2007 հ. 11):
56. **Աբրահամյան Հ.,** Ալեքսանդրապոլի իրադարձությունների շուրջ (1920 թ. նոյեմբեր- 1921 թ. ապրիլ), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2007, N 2:
57. **Աբրահամյան Հ.,** Արցախի թեմի դերը 1905-1906 թթ. ազգային ընդհարումները կասեցնելու գործում, «Էջմիածին», 2007, N Ը (N 8):
58. **Հակոբյան Ա.,** Ալեքսանդրապոլի, Մոսկվայի և Կարսի պայմանագրերի պատմաիրավական գնահատականը, «Լրաբեր հաս. գիտ.», ՀՀ ԳԱԱ, 2007, թիվ 2:
59. **Հակոբյան Ա.,** ՀՀ դիվանագիտական կապերը 1918-1920 թթ., «Տնտեսագետ» գիտական աշխատությունների ժողովածու, Ե., 2007:

60. **Դանիելյան Է.**, Գանձասարի 1714 թ. գաղտնի ժողովի նշանակությունը հայ սահմանադրական մտքի պատմության մեջ, - ԼՂՀ: Անցյալը, ներկան և ապագան, Միջազգային գիտաժողով, Երևան, էջ 80-87:
61. **Դանիելյան Է.**, Սուրբ Հայաստան: Պատմություն և մշակույթ: Աստվածաշնչյան Հայաստանից մինչև XVIII դ. վերջ: Երևան, Հայաստանի պատմության թանգարան: Հայկական ազգաբանության ակունքները, էջ 17-27, Հայաստանում քրիստոնեության ընդունումը պետական կրոն, էջ 70--75, Արշակունյաց թագավորության շրջան, էջ 82-87, Հայոց գրերի գյուտի պատմական նշանակությունը, էջ 89-94, Հայաստանը VI-IX դդ., էջ 123-128:
62. **Դանիելյան Է.**, Պատմությունը և մետապատմությունը մետատեսության համատեքստում.- Փիլիսոփայություն և մետափիլիսոփայություն, գիրք 1, Երևան, 2007, էջ 175-185:
63. **Սահակյան Ռ.**, Աշոտ Աթանասյանի գործունեությունը Արևմտյան Հայաստանի վերաշինության գործում, «ԲՀԱ», Երևան, 2007:
64. **Սահակյան Ռ.**, «Հայ փիլիսոփայական ընկերության վերաշինության ստեղծման պատմությունից», «ԼՀԳ», Երևան, 2007:
65. **Ազյան Վ.**, Современные властные элиты России: трансформации в стратегическом мышлении, ԵՊՀ Քաղաքակրթական և մշակութային հետազոտությունների կենտրոն, Բյուլետեն 1, 1 մայիսի, 2007, էջ 12-16:
66. **Ազյան Վ.**, Կասպյան մրցապայքարի յերկրորդ փուլը, ԵՊՀ Քաղաքակրթական և մշակութային հետազոտությունների կենտրոն, Բյուլետեն 2, 11 հուլիսի, 2007, էջ. 22-32:
67. **Ազյան Վ.**, Ամերիկյան ռազմավարության մարտահրավերները Կենտրոնական Ասիայում, Հանրապետական, թիվ 7(49), 2007, էջ 16-20:
68. **Ազյան Վ.**, ՌԴ անդրկովկասյան քաղաքականության որոշ դրույթների շուրջ, Վերլուծական տեղեկագիր, N1, 2007, էջ. 42-47
69. **Маргарян Е.**, Семантика моста в армянской и славянской мифопоэтике. Вестник РАУ, 2007, N1.
70. **Маргарян Е.**, Полисный принцип общественной организации. Некоторые особенности полисного общежития. Сборник научных статей. Годичная конференция. Издательство РАУ, 2007, с. 55-66.
71. **Վարապետյան Ա.**, Ռուսական բանակի հայ զենեարալների մարտական ուղին 19-րդ վերջին - 20-րդ դարի սկզբին, պատմաբանասիրական հանդես, Երևան, 2007, թիվ 1, էջ 77-83:

72. **Կոստանդյան Է.**, Նա միշտ մեզ հետ է (Սկրտիչ Խրիմյանի մահուան 100-ամեակի առիթով)- Վարագ տարեգիրք, 2007, էջ 3-17:
73. **Կոստանդյան Է.**, Ալեքսանդրապոլի կապը «Արծուի վասպուրական» ամսագրի և նրա խմբագիր Սկրտիչ Խրիմյանի հետ (Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը. հայնրապետական 7-րդ գիտ. նստաշրջան), Գյումրի, էջ 97-102:
74. **Պողոսյան Վ.**, 1909 թ. հայկական կոտորածները Կիլիկիայում ֆրանսիական պատմագրության գնահատմամբ, Հայկազեան հայագիտական հանդես, հ. ԻԷ, էջ 9-68:
75. **Պողոսյան Վ.**, Հայոց ցեղասպանության ընկալումը Անրի Բարբիի կողմից, Հանդես ամսօրեայ, թիվ 1-2, էջ 335-362:
76. **Խուդինյան Գ.**, Անպարտելի Դրոն. վրիժառուն, հայրուկն ու զորավարը, «Նմանվենք. Դրո, Սերաստացի Սուրադ», Հ. Յ. Դաշնակցություն, Երևան, 2007, էջ 4-12:
77. **Степанян С.**, Геноцид армян как преступление против человечества. “Корни славянские” Барселона, Испания, 18 октября 2007 г. стр. 10-11.
78. **Ստեփանյան Ս.**, Հայերի ցեղասպանության միջազգային ճանաչման, դատապարտման և հետևանքների վերացման խնդիրները անցյալում և ներկայում, «Հանրապետական գիտական նստաշրջան նվիրված ՀՀ անկախության 15-ամյակին», նյութերի ժողովածու, Գյումրի, 2007 թ., էջ 204-210:
79. **Ստեփանյան Ս.**, Հայոց ցեղասպանության հետևանքների վերացման խնդիրները. «Գիտահետազոտական աշխատանքների ուղեծրում», Երևանի «Հրաչյա Աճառյան» համալսարանի գիտական աշխատանքների ժողովածու, Երևան, 2007 թ. էջ 145-153:
80. **Ստեփանյան Ս.**, Արման Կիրակոսյանի աշխատությունները Հայկական հարցի և Հայոց ցեղասպանության մասին, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», Երևան, N 1 (618), 2007 թ., էջ 259-262:
81. **Ստեփանյան Ս.**, Ցեղասպանություն-92. Դատապարտող վավերագրեր. «Օրենք և իրականություն», միջազգային իրավաբանական գիտական հանդես, Երևան, N 4, 2007 թ., էջ 27-31:
82. **Սարուխանյան Ն.**, Ալեքսեյ Ջիվելեգովը և Հայկական հարցը, «Պատմա-բանասիրական հանդես», N 1, 2007 թ.:
83. **Սարուխանյան Ն.**, Ջոն Կիրակոսյանի «Ջիվելեգովը և նրա պատմա-հրապարակախոսական ժառանգությունը» գրքի գրախոսական, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», N 2, 2007 թ.:
84. **Սարուխանյան Ն.**, Ռուսաստանը և Հայկական Հարցը, «Հրաչյա Աճառյան» համալսարանի գիտական աշխատությունների ժողովածու, 2007 թ.:
85. **Խառատյան Ա.**, Ակադեմիկոս Ա. Շահինյան, «ԼՀԳ», Երևան, 2007, թիվ 1, էջ 256-258:

2007 թ. ՀՀ ԳԱԱ թեմատիկայի ամփոփ տվյալներ

N	Թեմաների թիվը					
	Բազային /3/ ֆինանսավորում		Թեմատիկ /6/ ֆինանսավորում		Տնտ. պայմանագրեր	
	Սկիզբը	Ավարտը	Սկիզբը	Ավարտը	Սկիզբը	Ավարտը
1	2005	2009	2005	2007	2004	2008

Ինստիտուտի անցկացրած հանրապետական և միջազգային կոնֆերանսները, սիմպոզիումները և այլ գիտական միջոցառումներ

N	Միջոցառումները	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			ընդամենը	այդ թվում արտ. երկրներից
1	2	3	4	5
1	Միջազգային կոնֆերանս, նվիրված ՀԲԸՄ 100-ամյակին	ՀՀ ԳԱԱ նախագահության նիստերի կյոր դահլիճ 14.04.2007թ. ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտ ՀԲԸՄ հայաստանյան գրասենյակ	100	10
2	Միջազգային կոնֆերանս, նվիրված Կենտրոնական Եվրոպայի հայ գաղթօջախների պատմությանը	Հունգարիայի Պազման Պետերի անվան կաթոլիկ համալսարանի նիստերի դահլիճ 24-27. 09. 2007թ. ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտ, Հունգարիայի Պազման Պետերի անվան կաթոլիկ համալսարան	150	50
3.	Հանրապետական գիտաժողով, նվիրված Տաթևի վանքի սբ. Պողոս-Պետրոս եկեղեցու 1100-ամյակին	Սյունիքի Տաթևի վանական համալիր 14.10.2007 ՀՀ ԳԱԱ Պատմության և Արվեստի ինստուտ, սյունիքի մարզպետարան	60	-
4.	Հանրապետական գիտաժողով, նվիրված ՀՀ-ում անկախ մամուլի 20-ամյակին	ՀՀ ԳԱԱ նախագահության նիստերի կյոր դահլիճ 24.10.2007թ. ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտ	80	-

Ինստիտուտի աշխատակիցների արտասահման, այդ թվում ԱՊՀ անդամ երկրներ,
կատարած գործուղումները

Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
	Գիտաժողովների մասնակցելու համար	Համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու համար	Բանակցությունների և կոնսուլտացիաների համար
Ռուսաստան	3	3	1
Ուկրաինա	-	2	-
ԱՄՆ	-	1	-
Ֆրանսիա	1	1	-
Եգիպտոս	1	1	-
Իրան	1	-	-
Սիրիա	1	-	1
Հունգարիա	1	1	-
Շվեյցարիա	2	-	-
Գերմանիա	-	1	-

Արտասահմանյան գիտնականների ընդունելություն
Ինստիտուտում

Երկիրը	Ընդունված գիտնականների թվաքանակը		
	գիտաժողովներին մասնակցելու համար	Համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու համար	Բանակցությունների և կոնսուլտացիաների համար
3	4	5	6
Ռուսաստան	-	2	1
Բելոռուս	-	2	-
ԱՄՆ	-	-	2
Եգիպտոս	-	2	-
Լիբանան	-	-	2
Իրան	-	2	1
Սիրիա	-	2	1
Հունգարիա	-	1	1

Ինստիտուտների գիտաշխատողների 2007 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

Մենագրություն, ժողովածու և այլն		Ուսումնական ձեռնարկ, դասագիրք և այլն		Հոդվածներ, զեկուցումների թեզիսներ և այլն	
Հանր.	Արտասահ.	Հանր.	Արտասահ.	Հանր.	Արտաս.
3	4	5	6	7	8
16	-	-	-	82	13

Ասպիրանտների թվաքանակը

Ասպիրանտների քանակը /այդ թվում կանայք/ առ 1. 01. 2008թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել /այդ թվում կանայք/	
ա/կ	ա/չկ	ա/կ	ա/չկ
2	3	4	5
3 /-/	7 /1/	1/-/	1 /-/

Տվյալներ մասնագիտացված գիտական խորհուրդների վերաբերյալ

Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահ, գիտքարտուղար	2007թ .ինստիտուտի աշխատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
			դոկտորական	թեկնած-ան
004	Է.00.01 /Հայոց պատմ-ն/ Է.00.05 /Հայոց աղբյուրագիտություն և պատմագրություն/	<i>Ա.Ա.Մելքոնյան</i> պ.գ.դ., ՀՀ ԳԱԱ թղթ.-անդ. <i>Գ.Ս.Գրիգորյան</i> պ.գ.թ.	1	6

ԳԱԱ աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներ

Աշխատողների ընդհանուր թիվը /այդ թվում կանայք/	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը /այդ թվում կանայք/	ԳԱԱ ակադեմիկոսներ /այդ թվում կանայք/	Գիտության դոկտորներ /այդ թվում կանայք/	Գիտության թեկնած. /այդ թվում կանայք/
3	4	5	6	7
118 /47/	85 /27/	5 /-/	24 /2/	46 /14/

Ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ

Ա.Ա.Մելքոնյան